EDUSKUNNAN SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE (U 11/2026)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan pyydettyä yhdistyksemme lausuntoa valtioneuvoston kirjelmäksi eduskunnalle IORP II direktiivin (EU, 2016/2341) uudelleen tarkastelemisesta, lausumme kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä

Komission tavoitteena on lisäeläkkeiden markkinoiden kehittäminen ihmisten ja EU:n talouden hyväksi. Tavoitteena on mahdollistaa lisäeläkelaitosten tehokkaampi toiminta, auttaa toimijoita vähentämään kustannuksia ja maksimoida vakuutetuille tuleva hyöty. Tavoitteet eivät toteudu, koska ehdotukset perustuvat sääntelyn harmonisointiin EU:n sisällä, sääntely ei tunnista kansallisia eroja, sääntely ei tunnista voimassa olevaa kansallista lainsäädäntöä eikä sääntely jätä liikkumavaraa voimaansaattamisen suhteen. Toteutuessaan syntyy Suomeen huonosti sopivaa sääntelyä, josta hyödyt jäävät saavuttamatta tai hyvin vähäisiksi ja sen sijaan aiheutetaan merkittäviä lisäkustannuksia, tarpeetonta hallintosääntelyä ja tuotetaan ristiriitaista, hämmentävää sekä harhauttavaa tietoa.

Oikeusperusta: toissijaisuus ja suhteellisuusperiaate

Toissijaisuusperiaatteen mukaan EU voisi ryhtyä toimenpiteisiin vain, jos se pystyy saavuttamaan tavoitteet tehokkaammin kuin jäsenvaltiot, tai jos jäsenvaltioiden omat toimet eivät ole riittäviä. Komission mainitsemat puutteet eivät koske Suomea. Sen lisäksi, että EU-tasoinen aikaisempi sääntely on jo saatettu osaksi lainsäädäntöä, Suomessa on säädetty itsenäisesti tarpeelliset osat kansallisella lainsäädännöllä.

Suhteellisuusperiaate edellyttää, että toimien olisi oltava sopivia ja tarpeellisia tulosten saavuttamiseksi ja sellaisia, että ne eivät aiheuta kohtuutonta taakkaa tavoitteisiin nähden. Koska ehdotus perustuu kokonaisharmonisointiin, se ei ota huomioon kansallisia eroja eikä olemassa olevaa sääntelyä ja kohdistuu pieniin suomalaisiin toimijoihin, ehdotusta ei sellaisenaan voi pitää suhteellisuusperiaatteen mukaisena.

Suomen lisäeläkkeiden pääasialliset erot ehdotettuun sääntelyyn

Suomessa työstä karttuva lisäeläke täydentää työeläkettä. Euroopassa mainittu eläke on henkilön työeläke. Suomen lisäeläke on kiinteästi kytköksissä lakisääteiseen työeläkkeeseen, joka Suomen liittymäsopimuksessa jätettiin EU-sääntelyn ulkopuolelle. Tämä on yksi merkittävä erityispiirre, joka aiheuttaa ongelmia asiassa.

II-pilarin lisäeläkkeisiin ei Suomessa sovelleta kuluttajansuojasääntelyä. Eläkesäätiöt ja eläkekassat eivät tarjoa lisäeläkkeitä liiketoiminnan muodossa yleisölle, vaan eläke kohdistuu pelkästään työnantajan palveluksessa oleville. Työnantaja maksaa ja takaa järjestelyt rahoituksellisesti. EU:n sääntely perustuu ajatusmalliin, jossa kuluttajat valitsevat eri vaihtoehdoista eläkkeiden tarjoajia ja maksavat niihin suorituksia kartuttaakseen omaa eläketurvaansa ja kantavat riskin varojen riittävyydestä. Tämän vuoksi EU haluaa suojata näitä vakuutettuja kuluttajansuojasäädännöllä. Suomessa kuluttajansuojalainsäädäntöä sovelletaan vain vapaaehtoisiin yksilöllisiin III-pilarin mukaisiin eläkkeisiin.

Lisäeläkesäätiöiden ja -kassojen toimintapiirit on käytännössä suljettu jo 1990-luvulla, joten niihin ei enää oteta uusia vakuutettuja. Euroopassa ei taida olla tällaisia järjestelyitä.

Suomessa karttuneen lisäeläkkeen määrästä vähennetään lakisääteisten eläkkeiden määrä. Lakisääteisen eläkkeen laskutapa perustuu vanhan työntekijän TEL-eläkkeen laskentamalliin. TEL-eläke laskettiin työsuhteittain ja kymmenen vuoden ansioista vähennettiin enintään kolme keskimäärän alittavaa vuotta. TEL-eläkkeen määrä poikkeaa TyEL-eläkkeen määrästä. Näin ollen tarkkaa lisäeläkkeen määrää on mahdotonta laskea ennen todellista eläkkeelle jäämishetkeä. Jos lisäeläke velvoitettaisiin lisäämään työeläkeotteeseen, todellinen eläke olisi vähemmän, enemmän tai jopa nolla euroa riippuen henkilön työelämästä. Ei siis ole järkeä lisätä tietystä sattumanvaraisesta ajankohdasta laskettuja tulevaisuuden tapahtumista riippuvia etuuksia työeläkeotteeseen, joka nyt kertoo vakuutetulle tarkan ja täsmällisen työeläkkeen määrän. Tämä viivästyttäisi lakisääteisiin työeläkkeisiin

liittyvän työeläkeotteen julkaisemista ja julkaisemiseen liittyviä kustannuksia ilman vastinetta ja hyötyä. EU:ssa ei tunneta tällaista järjestelmää.

Ehdotus eduskunnan kannaksi asiassa (IORPII)

Valtioneuvoston esitys IORP II direktiivin tarkistamisesta on lähtökohdiltaan oikea. Komission tavoite on voimakas EU-säädännön yhtenäistäminen eli harmonisointi II-pilarin lisäeläkkeissä. Ehdotettu sääntely on massiivista ja suurelta osin sopimatonta suomalaisiin lisäeläkejärjestelyihin. Sopimattomuus tarkoittaa sitä, että hallinnollisesti vaaditaan toimenpiteitä, joista ei ole tavoiteltua hyötyä, vaan kustannusten kasvua ja sellaisen informaation tuottamista, joka ei ole oikeaa eikä täsmällistä, vaan pahimmillaan jopa harhauttavaa.

Eläkkeiden seurantajärjestelmää koskevien ehdotusten johdosta puututtaisiin Suomen lakisääteisen työeläkejärjestelmän toimintaan. Nostettaisiin työeläkeotteen kustannuksia, lisättäisiin merkittävällä tavalla lisäeläkejärjestelyiden kustannuksia, viivästytettäisiin sen tuottamista eikä kuitenkaan saataisi aikaan oikeaa ja täsmällisempää tietoa vakuutetulle hänen karttuneista eläkeoikeuksistaan. Ehdotuksen lisäeläkkeiden lisäämisestä työeläkeotteeseen pitää pysyä suositusluontoisena.

Toimivaltuuksien antamista EIOPA:lle tulee vastustaa. Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen ei tunnista kansallisia eroja. Eurooppalainen kuluttajatestaus johtaisi sellaiseen hallintosääntelyyn ja informaation tuottamiseen, joka ei ole oikeaa, oikeasuhtaista eikä relevanttia ja Suomen kansallisen lainsäädännön linjausten vastaista.

Niin ikään komissiolle annettaviin yleisiin valtuuksiin antaa delegoituja säädöksiä, tulee suhtautua kriittisesti. EU tuottaa edelleenkin valtavan määrän sääntelyä huolimatta jo pitkään vallinneesta tavoitteesta järkevöittää sääntelyä ja lisätä EU:n kilpailukykyä.

Suomen tulee pyrkiä vaikuttamaan siihen, että jäsenvaltioille itselleen annetaan suuremmat oikeudet ja liikkumavara direktiiviehdotusten täytäntöönpanossa, jotta ei pakoteta kansallisesti saattamaan voimaan säännöksiä, jotka ovat ristiriidassa voimassa olevien lakiperiaatteiden kanssa ja lisäeläkejärjestelyiden luonteeseen sopimattomia tai suhteessa niiden toimintaan hyvin raskaita hallinnollisia järjestelyitä. Suomen lisäeläkejärjestelyiden toimintaperiaatteiden vastaisia ehdotuksia, kuten myös lisäeläkkeiden merkitsemistä työeläkeotteeseen tulisi vastustaa.

Direktiivin voimaansaattamisessa tulee pyrkiä minimiharmonisointiin.

Helsingissä maaliskuun 10. päivänä 2026

Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry
Ismo Heinström
Lakimies